

Falta, però, explicar una part dels canvis fonètics. 1.º per què el català, i molts dialectes castellans, han canviat la *-l-* en *-r-*. Això té una explicació: en alguns punts es mantingué la consciència que *blouse-brusa* era el mateix mot que *bliald*, *-aude*, oc. *bli(d)ald-brizaut*, i com que a Espanya havien predominat les formes amb *br-* en aquest (no estranyes ja a algun text occità) la *r* passà a *brusa* (potser ajudant-hi *abrusar*: no desplaçat, car també poden dur *brusa* obrers que treballen en alts forns, fargues, etc.). 2.º per què la *-d-* fou substituïda per *-s-* i 3.º per què la *au*, sense quedar-se en *o*, descendí fins a *ou* (cat. *u*).

Punts on radica la gran dificultat que impedí a la major part dels crítics d'acceptar l'etimologia identificadora, en què estan substancialment d'acord Sainéan, Gamillscheg i Wartburg; i a la qual, gràcies sobretot a l'esforç d'aquest, crec ara que hem d'assentir. Caldria un treball monogràfic més a fons per eliminar els escrúpols. Però des d'ara estic segur que es tracta d'irregularitats degudes, d'una banda a la transmissió del mot viatger (causada per la industrialització creixent dels últims segles), i d'altra banda a la contaminació que haurà sofert d'altres mots en entrar a usar-se (a nivell popular) en zones noves. En el primer sentit es comprèn que quan penetra en domini dialectal de fonètica diferent, el sentiment de les correspondències fòniques provocaria correccions i ultracorreccions no sempre ben conformes a la fonètica històrica (majorment en un mot usat sobretot en aglomeracions de gent més o menys barrejadissa, com concentracions de treballadors, de vegades colles d'«arreglats»).

Així, on la *-z-* de la major part dels parlars occitans era la prolongació d'una *-d-* llatina: en parlars no llunyans dels punts on la *-d-* llatina restava com a *-d-* (major part del gascó, molts dialectes de l'Alta Itàlia) es podia creure que un mot propagat des de Lió, o des de Bordeus, venia en realitat d'una zona veïna a aquestes ciutats, en la qual es manté la *-d-*; fins i tot un cas com el del fr. *guider* enfront de l'oc. *guizar*, o de cultismes com fr. *confidence*, enfront de *confizar*, o *coudre* enfront de *couse*, *cous*, confonent-se amb allò, podien provocar substitució d'un *bloudo*, que vingut del Nord o de Bordeus o de Baiona o de la frontera italiana, es canviés en *blouso*. El mot hauria pogut tornar després, des de Bordeus o Baiona, etc., cap al Nord; i, un cop adoptat per la concentració de treballadors entorn de París, retornar després des d'allí a part de les províncies i als països veïns, en la cavalcada triomfal de la fi, única que registra la filologia internacional.

D'altra banda degué haver-hi contaminacions. I ja se n'han indicat algunes. Aquestes contaminacions possiblement foren moltes. Anotem doncs totes les possibilitats. El terme francès de joc *blouse*, en el billar, «creux pour recevoir les balles» [S. xvi] derivat d'un verb *blouser* o *belouser*, que Bloch data de 1680, i no se sap d'on ve. ¿Té potser res a veure amb el bearn. *blaudà* «meurtir, contusionner»? El sentit no és evident que es prestés a influir sobre *blouse*, però no és inconcebible; i justament, si va

amb *blaudà*, la disjuntiva *d ~ z* i la doble forma *bel- ~ bl-* es retrobaria en el nostre cas. Sainéan proposa en nota un *blos* «boue, crotte» de la Haute-Loire, al costat del f. *bloudo*, i s'hi hauria vist un mot del mateix sentit que *salopette* 'espècie de brusa per a treballs bruts' (fr. *saloppe* 'persona llorda') (faria més impressió si aqueix *blos* fos més conegut i segur, car els detalls de lèxic dialectal en Sainéan necessiten comprovació).

Les contaminacions que em semblen més raonables són les dues últimes: *blous*, *blouso*, és en occità un adjectiu per a 'pur, net, sense barreja' i 'pobre'; el *TdF* el defineix, entre altres coses, com a «net, propre, dépourillé», i *lano blouso* com «laine courte»; Wartburg ve a suggerir el mateix, en recordar (p. 409b4-6) que Trévoux, el 1752, dóna *blousse* «laine courte qui ne tient pas le rang et qui va à la carde» ço que l'ed. de 1771 canvia en *blouse*: es tracta del mot occità que hem estudiat en l'article *BROIX-BRÔFEC*, i que segons les dades de Mistral, ha tingut en efecte una variant *blouso* al costat de la general *blouso*. Finalment pogué haver-hi contaminació del mot per a 'vellut', francès *velours*; especialment tenint en compte que, en bearnès, el fr. *velours* apareix en la forma fonètica a esperar: *beloûs* (documentació d'arxius en Lespy-R.) i que en un text de Baiona (de 1868), segons el mateix Lespy, usaven *belourzat*, derivat de *velou(r)s*.

Aquesta última contaminació seria segurament la que fou decisiva, admetent que la forma innovada *blouso*, en lloc de *blodo*, es vagi propagar des de la zona Baiona-Bordeus cap a París, car: 1.º això coincideix amb el fet que *blouso* regni en tot el gascó i ambdues riberes de la Gironda i de la baixa Garona; 2.º això ens explica alhora la *-s-* en lloc de *-d-* (ajudant-hi el gran entrecruament de zones de *-d-* conservat, en gascó, amb altres d'aquest dialecte on *-d-* passa a *-z-*); 3.º la *ou*, i 4.º la variant *belouso* amb *e* afegida, la gran extensió de la qual (i més encara en gascó i llemosí que enlloc més) ja ens ha cridat l'atenció al principi.

En conclusió: aquest últim factor és el que degué ser el més influent, i la influència de *lano blouso*, i la de les ultracorreccions per transmissió dialectal, degueren col·laborar-hi. Però des d'ara podem ja abandonar tot escrúpol quant a la identitat etimològica de *blouse* i de *bliaud*, *bliande*.

DERIV.: *Brusat*.

1 Com observa Kluge el mot francès s'internacionalitza com a peça típica de l'obrer des de la Revolució francesa i belga de 1830-1. La idea que pugui venir del nom de la ciutat egípcia de Pelusium on es tenyien robes d'indi o anyil, com a mot i cosa importats pels croats, és una idea fantàstica, crec del mal diccionari etimològic de Lokotsch.—2 *Bliande*, sobretot en diversos parlars de Borgonya: St. Sabine (Côte-d'Or), Chalons-sur-Saône i Bresse-Chalonnaise (Saône-et-Loire), i algun mes.

Brusac, V. *bitxac*